

MAKRO-REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS A DUNA-MENTÉN

A formálódó Európai Duna Stratégiáról

Bevezetés

Az Európai Bizottság indítványozta a "a Duna völgy újraegyesítését" a közép- és délkelet-európai integrációs folyamatok részeként. Danuta Hübner – a Regionális Politika Európai Biztosa, 2008. októberi nyilatkozatában támogatta egy Európai Duna Stratégia kidolgozását, amelynek hosszú távú célja egy új közép- és délkelet-európai növekedési tengely alapjainak megteremtése.

A Régiók Bizottsága VÉLEMÉNYE A DUNA-MEDENCÉVEL FOGLALKOZÓ UNIÓS STRATÉGIA

(2009.október 5-7.)

- üdvözlí, hogy az Európai Tanács 2009. június 18–19-én felkérte az Európai Bizottságot arra, hogy 2010 végéig dolgozzon ki egy, a Duna-medencével foglalkozó uniós stratégiát,
- utal arra, hogy a Duna-medencével foglalkozó uniós stratégia célja, hogy nagyobb jólétet, biztonságot és békét biztosítson a térség polgárainak,
- megállapítja, hogy a Duna-medence részben Duna menti államokból, részben pedig a Duna vízgyűjtő területén fekvő államokból tevődik össze; azt is megállapítja, hogy a Duna-medence uniós tagországokból, tagjelölt országokból, potenciális tagjelölt országokból és olyan államokból áll, melyek bekapcsolódtak az európai szomszédsági politikába,
- a helyi és regionális önkormányzatokat, valamint a regionális fejlesztésért felelős szervezeteket e stratégia nélkülözhetetlen partnereinek tartja, ugyanis jelentős mértékben hozzájárulnak az Európai Bizottság területi kohéziós és határokon átnyúló együttműködési koncepciójának sikeres kialakításához. Fontos szerep hárul ebben a gazdaság, a tudomány, a kultúra, a környezetvédelmi szervezetek, valamint a társadalmi szervezetek képviselőire,
- az alábbi politikaterületeket tartja a Duna-medencével foglalkozó uniós stratégia központi elemeinek: közlekedés, környezetvédelem és energiabiztonság, gazdaság, biztonság, oktatás és kultúra, munkaügy, egészségügy és szociális kérdések,
- megállapítja, hogy a Duna-medencét – teljes gazdasági, társadalmi, ökológiai és kulturális potenciáljának kiaknázása érdekében – egy transznacionális európai támogatási területnek kellene tekinteni.

Az EU Duna Stratégia munkaterve

Mikor?	Mi?
2009.szeptember – 2009.november	kezdeti fázis, informális találkozók (ad-hoc workshopok, meetingek)
2009.november – 2010. április	formális egyeztető fázis (Stakeholder konferenciák, tematikus kerekasztal megbeszélések, web konzultáció)
2010.április – 2010.szeptember	Az első verzió elfogadása
2010.szeptember – 2010.december	A stratégia elfogadása és elindítása
2011. tavasz	Magyar elnökség

Mit nevezünk makro régióknak?

A makro-regionális együttműködés alapjai

A makro régiók valós belső kapcsolatrendszereken alapuló, kiterjedt vonzásterületek.

- Nemzetközi együttműködések kialakítása a közös érdekek eléréseért.
- Alulról jövő kezdeményezések kell, hogy alapját képezzék – cél ezek koordinálása.
- Konkrét tevékenységek, közös projektek valósulnak meg.
- Hosszú távú cél; a nemzetközi versenyképesség erősítése a régió egészére nézve.

Meglévő makro regionális együttműködések az Európai Unióban

Jelenleg az Európai Unióban több makro regionális együttműködés létezik, mint a Mediterranean region vagy a Black Sea Synergy. Az ilyen összefogások közül egyelőre csak a Balti régió rendelkezik több évre előrettekintő stratégiával.

Északi Dimenzió/Balti térség/

- Tagjai: 8 EU tagállam – Svédország, Finnország, Észtország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Németország, Dánia, illetve Oroszország.

- Különböző szektorok érintettek benne: Nemzeti és regionális kormányzatok, üzleti szféra, nem kormányzati szervek, tudományos testületek
- Közlemény és cselekvési terv formájában jelent meg, kiegészítve 80 zászlóshajó projekttel

Célja: a térségben lakó közel 100 milliós lakossággal bíró tagállamok és régiók növekedési potenciáljának növelése

Duna Régió

- Duna által irányított térség, mely valós vonzás kapcsolatrendszerek alapuló terület
- Régi és új demokráciák összekapcsolása
- Növekedési tengely Délkelet- (SEE) és Közép Európában (CE), összeköti ezen piacokat
- Gazdasági, tudományos dinamizmus és kulturális sokszínűség
- Kapocs Nyugat- és Kelet-Európa között
- Románia és Bulgária belépésével a Duna az EU jelentős folyójává vált
- A Duna, mint a kibővített, új Európa jelképe

A formálódó Duna Régió és EU Duna Stratégia politikai háttere

- I. Danube Cooperation Process - Duna Együtműködési Folyamat
- II. Ulmi Folyamat
- III. Egyéb bilaterális egyeztetések Duna témában (Magyar-román megállapodás)

I. Duna Együtműködési Folyamat

- 2002, Bécs: Duna-menti államok külügyminisztereinek találkozója
- Tagjai: Jelenleg 10 állam, ezen belül minden szervezet, mely a Duna-menti együttműködésben érdekelt
- Tevékenységei: 6 szektorális dimenzióban dolgozik, melyek hivatalos keretet nyújtanak a konkrét projektek számára
- 2009. nyarán a Régiók Bizottságának benyújtásra került a Duna-medencével foglalkozó uniós stratégiának igénye, mely elfogadásra került.

II. Ulmi Folyamat Mérföldkövei

Ulmi nyilatkozat, 2008. július

- Városaink és régióink együttműködésének következtében egy új közös európai Duna-menti tér keletkezett ⇒ Európa jövője a városok és régiók sikeres összefogásán múlik.
- közös fejlesztési munkák + szilárd szervezeti bázis megteremtése (Duna Irodák)

Duna Konferencia, 2008. október 6-7.

Az Európai Bizottság indítványozta a “a Duna völgy újraegyesítését” a közép- és délkelet-európai integrációs folyamatok részeként. Danuta Hübner – a Regionális Politika Európai Biztosa, 2008. októberi nyilatkozatában támogatta egy Európai Duna Stratégia kidolgozását, amelynek hosszú távú célja egy új közép- és délkelet-európai növekedési tengely alapjainak megteremtése. A Studio Metropolitana DunaLog csapata az Európai Duna Stratégia Bizottság általi szorgalmazását a kezdeményezés megerősítéseként értékeli, így a jövőben tovább dolgozik a Duna Stratégiai Terv megalapozásán.

„A Duna medence fontosságát nem lehet alábecsülni. Az EU által a kohéziós politika keretében végrehajtott intézkedések és befektetések a folyó medencéjében élő közel 20 millió ember életére vannak hatással. Ezért egy olyan Duna-stratégia kiépítésére van szükség, mely a balti térségi együttműködéshez hasonlítható.”

Ulmi Duna –csúcs, 2009. május 6.

Közös prioritási területek kijelölése kormányzati szinten

IV. Európai Duna Konferencia, Budapest, 2009. június 11.

Duna-menti városok és régiók Tanácsának alakuló ülése

2009. június 17-18., Brüsszel – Tagállamok állam- és kormányfőinek csúcstalálkozója

Az Európai Duna Stratégia elkészítésének zöld utat adnak. Határidő: 2010. december

Várható elfogadás: 2011 Magyarország

Legnagyobb támogatók: Budapest, Bécs, Bukarest, Ulm

2009. június 24. Brüsszel - 18. szakbizottsági ülés

Németország (Baden-Württemberg) bemutatja elképzeléseit, mint a Duna-medencével foglalkozó uniós stratégiát a Régiók Bizottságának.

2009. június 29. Ausztria, Linz

„A közlekedésre, a környezet védelmére és a gazdasági fejlődésre fog fókuszálni a Duna menti régiók összehangolt fejlesztésére irányuló Duna-stratégia”

“Preliminary investigations and surveys of complex development programmes – preliminary implemented along river line of the River Danube” címmel.

2009. szeptember 30. - III. Éves DunaLog Kongresszus

Budapest Főváros és a Studio Metropolitana rendezésében került sor a 3. Éves DunaLog kongresszura, mely a nemzetek által kijelölt Duna-koordinátorok első találkozója is volt egyben. Az

esemény védnökei voltak a Külügyminisztérium és a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, melyek képviselőiként szakállamtitkárok vettek részt a konferencián.

A konferencián elhangzott beszédekben kiemelték, hogy szükséges

- a kooperáció erősítése a Duna-medencében.
- a nemzetközi együttműködések és a fenntartható projektek koordinálása
- a bottom-up szemlélet szem előtt tartása.

2009. október 5-8. – Open Days, Belgium, Brüsszel

Október 6-án az NFGM szervezésében “On the way to the European Danube Strategy” címmel tartottak egy egész napos konferenciát az érintett országok képviselőinek meghívásával.

Október 7-én az Európai Bizottság Regionális Politikáért Felelős Főosztályának rendezett egy workshopot makroregionális stratégia, - ahogy angolszász fogalom szerint nevezik policy (fejlesztéspolitika)- készítés témában - Domszky Gábor főpolgármester úr részvételével. A workshopon világosan körvonalazódtak azok a kihívások és dilemmák, amikkel szembe kell nézni ahhoz, hogy jó szakpolitika, működőképes stratégia készüljön. A korábbi hasonló munkák, mint amilyenek a határon átnyúló együttműködések vagy más transznacionális akciók voltak, illetve a friss Balti Stratégia készítésének tapasztalataiból tanulva is még mindig több a döntést kívánó kérdés, dilemma, mint a már eldöntött.

2009. október 5-7. – A Régiók Bizottságának véleménye a Duna-medencével foglalkozó uniós stratégiáról

2009. október 21.

Balázs Péter magyar külügyminiszter és Emilia Müller, a bajor kormány európai és szövetségi ügyekért felelős államminisztere megbeszélése, melyen megfogalmazódott, hogy 2010 elején Magyarországnak a jövő év elején szándékában áll egy Duna-csúcsot rendezni.

A magyar Duna Stratégia

Felelős:

A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Európai Duna Stratégia Tárcaközi Szakértői Munkabizottság (TKM)

A munkacsoport részt vesz a stratégiaalkotásban, a munkacsoportban helyet kapnak az érintett tárcák és szakmai, valamint helyi szervezetek.

A munkacsoport tagjaként a Studio Metropolitana is részt vesz a stratégiai munkálatokban, felhasználva az általa koordinált együttműködések (DunaLog hálózat és Duna Partnerségi Hálózat) eredményeit.

Prioritási rendszer (forrás: NFGM)

A magyar Duna-térség jövőképe és stratégiai célrendszere (tárcaközi szakértői tervezet)

Jövőkép: A DUNAI TÉRSÉG EURÓPA ÉRTÉK-ALAPÚ ÉS BIZTONSÁGOS TÉRSÉGE

Átfogó cél: A DUNA INTEGRÁLÓ SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSSEL

Stratégiai prioritások

I. A Dunai térség biztonságának erősítése országban belül és határokon átívelően				II. Fenntartható gazdaságfejlesztés			III. Dunai identitás és együttműködés erősítése			
I.A. Természeti környezet értékeinek védelme	I.B. Energia-ellátás biztonsága	I.C. Társadalmi, gazdasági biztonság javítása	I.D. Élelmiszer-ellátás biztonsága	II.A Duna-térségi közlekedés javítása	II.B Tájkonform turizmus fejlesztése	II.C Az ipar feltételeinek javítása	III.A Érték- és örökség védelem	III.B Kulturális együttműködés	III.C Oktatási és képzési együttműködés	III.D Együttműködés és partnerség

Intézkedések (beavatkozási területek)

<ul style="list-style-type: none"> Bioszféra-védelem megszervezése Közös vízgyűjtő- és vízkészlet-gazdálkodás kialakítása Ivóvíz-minőség védelem feltételeinek javítása Határokon átvivő szennyezések (levegő, víz, zaj) terjedésének megelőzése Hulladék-gazdálkodás fejl. 	<ul style="list-style-type: none"> Energia-hálózatok és –termelő kapacitások fejlesztése Lokális megújuló energia (nap, szél, geoterm.) rendszerek létrehozása Nukleáris biztonság javítás Energia-takarékosság elősegítése 	<ul style="list-style-type: none"> Migráció kezelése Bűnözés megelőzése Járványok megelőzése és E-egészségügy Katasztrófa (főleg vízkár elleni) védelem Lokális pénzügyi hálózatok fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> Ökológiai és hagyományos termelési kultúra alapú agrár-fejlesztés elősegítése Helyi piacok fejlesztése GMO-mentesség fenntartása 	<ul style="list-style-type: none"> Fenntarthatóság követelményének megfelelő hajózóút és eszközpark biztosítása Térségi közlekedési kapcsolatok és határok átjárhatóság javítása 	<ul style="list-style-type: none"> Vízparthoz kötődő turizmus környezeti feltételeinek megteremtése A táji és kulturális adottságokra épülő közös turisztikai arculat építése 	<ul style="list-style-type: none"> Tudásigényes és környezetbarát iparágak fejlesztése Tradíciókon alapuló helyi erőforrásokra alapozott gazdaság (KKV) 	<ul style="list-style-type: none"> Közös európai értékek (pl. tolerancia, demokrácia, kisebbség-védelem) elterjesztése Közös (épített) örökség megőrzése, tudatosítása Társadalmi integráció elősegítése 	<ul style="list-style-type: none"> Nyelvi-kulturális összetartozás erősítése Civil kapcsolatok előmozdítása Egyházi-vallási kapcsolatok erősítése 	<ul style="list-style-type: none"> Tapasztalat-csere és tudás-transzfer elősegítése Oktatás és képzési hálózatai bővítése Környezet-tudatosság javítása 	<ul style="list-style-type: none"> Intézményi és önkormányzati együttműködés helyi, térségi, euroregionális és nemzetközi szinten A térségi közös tervezés kiterjesztése
--	---	---	--	--	---	---	---	--	--	--

Horizontális intézkedés 1.: Az EU egységes piacának elősegítése

Horizontális intézkedés 2.: Kutatás-fejlesztés és innováció elősegítése

Horizontális intézkedés 3.: Klímaváltozás társadalmi-gazdasági következményeinek mérséklése

Budapest / Studio Metropolitana és a formálódó EU Duna Stratégia

Budapest regionális központi szerepének növeléséhez, valamint a Főváros jobb pozicionálásához szükséges a délkelet-európai térségszervező szerep növelése, és a közép-európai régiókkal fenntartott kapcsolatok újraértelmezése. Ennek érdekében szükséges, hogy Budapest nemzetközi és hazai kormányzati szinteken elindított kezdeményezésekkel segítse az Európai Duna Régió létrehozását.

A Fővárosi Önkormányzat 2007. óta támogatja a Duna Régió megalakulását a DunaLog – International Urban Dialogue programmal. A Duna Régió ugyanis 2014-2020 között forrásszervező szerepet tölthet be az európai regionális támogatáspolitikában, amely Budapest – mint a Dunai térség természetes központja – számára nagyságrendileg növekvő lehetőségeket jelenthet európai uniós források felhasználására. Emiatt a 2013-ban záruló város- és régiófejlesztési tervezési időszakban Budapestnek fokozott figyelmet kell fordítania:

- a Duna Fővárosa városarculat kidolgozására és propagálására
- a Duna Főutca program kidolgozására, programozására és forrásszervezésére
- az Európai Duna Régió megalakításának és aktív szervezésének támogatására

A budapesti Duna-szakaszok újbóli életre keltése, mint a város egészének fejlődését befolyásoló regionális fejlesztési probléma kezelésére a Fővárosi Önkormányzat 2005-ben útjára indította a Duna partok használatával kapcsolatos tervezési folyamatát. A kapcsolódó területek fejlesztésének tervezésére és programozására indult Duna Főutca program – megfelelően integrálódva Budapest Integrált Városfejlesztési Stratégiájába és a Budapest Szíve programba – az elmúlt években nemzetközi érdeklődést váltott ki a térség nagyobb városai körében. A Duna Főutca program a jövőben olyan európai szinten elismert programmá válhat, amellyel a budapesti Duna-fejlesztéspolitika a térség Duna-menti városainak példaként szolgálhat, miközben erősíti Budapest regionális központi szerepét.

A Duna Program várható eredményei

Budapest nemzetközi és interregionális szerepvállalásával kezdeményezőjévé válik a Duna Régió helyi szerveződései és intézményi keretei létrehozásának, ezáltal növekszik forrásszervező képessége. A fejlesztéspolitikai törekvések és a stratégiai arculatépítés hatásaként növekvő versenyképesség válik jellemzővé, amely kiegészül a közösségi irányításban megjelenő társadalmi innovációval. Budapest ez által hamarosan a gazdasági, üzleti szféra érdekeltjeinek kedvelt helyévé léphet elő, miközben turisztikai szempontból is erősödhet látogatottsága. Mindezek fényében a Főváros nem csak az ország gazdasági motorjaként, hanem az európai városhálózat meghatározó tereként funkcionálhat, miközben megszerezheti a délkelet-európai térség Kapuvárosának szerepét is.

A Duna Főutca program nemzetközi szinten is elismertté teszi Budapest Duna-fejlesztéspolitikáját, amelyet kormányzati szintre emelve (Magyarország Európai Unió elnöksége – 2011 – idején) az egész

Délkelet Európai térség számára modellértékű várostérség-fejlesztési program alkotható. Az Európai Unió elnökség programjaként Magyarország és Budapest térségszervező és – alakító szerepét hivatott hangsúlyozni a Duna-politika, mint Délkelet-Európa új integrációs és regionális fejlesztési irányvonalá.

A fejlesztési irányok támogatása jelen időszakot tekintve nem csak amiatt jelentős, mert a csoportos elnökségi program hamarosan el kell készüljön, hanem azért is, mert minden elnökségnek megvan a lehetősége, hogy kidolgozzon egy féléves programot is, amely részletesebb prioritásokat tartalmaz, amelynek 2010 tavaszára el kell nyernie végleges formáját, és amelyben az elért kívánt eredmények érdekében szerepelnie kellene a Dunával kapcsolatos kezdeményezéseknek is.

DUNA PROGRAM	
I. Duna-Log	
Budapest regionális szerepének növelése az Európai Duna Régió központi szerepének betöltésére	
1) Duna Menti Városok és Régiók Tanácsa megalakul (2009. június 11.) 2) Duna Régió Fejlesztési Portfólió (2009 júniustól folyamatosan) 3) Magyarország 2011. EU elnökség – programkészítés (2009. április – 2010 vége), 4) Közreműködés az Európai Duna Stratégia elkészítésében (2009 júniusától), 5) Hazai és nemzetközi kommunikáció : a „Duna Fővárosa” brand promóciója.	
1) Társelnökség a Duna - menti Városok és Régiók Tanácsában, 2) Duna Partnerségi Hálózat megalapítása és működtetése (2009.szeptember 30-ól folyamatosan) 3) A fővárosi és kormányzati szintek (minisztériumok, háttérintézetek) összekapcsolódásának elősegítése a 2011-es elnökségi programhoz történő csatlakozás céljával.	
2. Duna Főútca	
Bevonáson alapuló fejlesztéspolitika (módszer) és struktúraterv (mesterterv) kidolgozása a budapesti és várostérségi Duna – szakaszokra a Duna Fővárosává válás támogatására	
1) Duna menti kerületek és önkormányzatok főépítési területeiből álló- Főépítési Irányító Tanács (FIT) létrehozása, 2) Budapesti Duna – fejlesztéspolitika és módszertan kidolgozása és nemzetközi promóciója, 3) A várostérségi Duna-partok és kapcsolódó területek mestertervének elkészítése, 4) Projektesítés: a beavatkozási pontok (fejlesztési akcióterületek) kijelölése és ezekre szabályozási tervek elkészítése.	

Zárszó

Kihívások és dilemmák, amikkel szembe kell nézni ahhoz, hogy jó szakpolitika, működőképes stratégia készüljön.

Tisztázást igénylő dilemmák és kérdések:

- *Duna projektek összefüggéstelen projekthalmazként avagy átgondolt strukturált rendszerben jelennek meg a Stratégiában a kialakított közös elképzelések/jövőképek függvényében?*
- *Milyen szinten és formában szabad a formálódó Duna teret irányítani (technikai segítségnyújtás avagy funkcionális terek azonosítása)*
- *Milyen jogi, finansziális, politikai és ágazati keretek segítik a lehető leghatékonyabb munkát?*
- *A bevonás, alulról történő építkezés megfelelő szinten és hangsúllyal való alkalmazása a stratégiakészítés folyamatában*

A korábbi hasonló munkák, mint amilyenek a határon átnyúló együttműködések vagy más transznacionális akciók voltak, illetve a friss Balti Stratégia készítésének tapasztalataiból tanulva is még mindig több a döntést kívánó kérdés, dilemma, mint a már eldöntött. Annyi világosan körvonalazódni látszik, hogy ilyen munkákkal az EU maga is új területre lép.